

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “การใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ : ศึกษากรณี ชมรมผู้สูงอายุในเครือข่ายของสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย” ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีลักษณะเป็นคำถามเปิด (Opened-Ended) และปลายปิด (Close-Ended) โดยได้แบ่งเป็น 5 ส่วนด้วยกัน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ซึ่งหมายถึง ความรู้ ภูมิปัญญาผู้สูงอายุในสาขาต่างๆ

ส่วนที่ 3 วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ หมายถึง การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ด้วยวิธีการต่างๆ เป็นคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในการบริหารชมรมผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดกิจกรรม และการสร้างความสัมพันธ์เครือข่าย

ส่วนที่ 5 ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 6 การอภิปรายผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนเกษียณหรือก่อนเข้าเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ อาชีพปัจจุบัน รายได้ปัจจุบัน และตำแหน่งหน้าที่ในชมรมผู้สูงอายุ ผลการศึกษามีดังนี้

เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.6 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 48.4 เป็นเพศชาย อายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 27.2 อายุ 60-64 ปี รองลงมาร้อยละ 24.9

อายุ 65-69 ปี ร้อยละ 20.7 อายุต่ำกว่า 60 ปี ร้อยละ 16.4 อายุ 70-74 ปี ร้อยละ 8.9 อายุ 75-79 และร้อยละ 2.3 อายุ 80 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 33.3 ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 25.4 ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 23.0 ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 8.5 ในระดับปวช./ปวส. ร้อยละ 3.8 ในระดับปริญญาโท ร้อยละ 3.3 ไม่ได้เรียน และร้อยละ 2.8 อื่นๆ ซึ่งไม่ระบุการศึกษา (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 213)	ร้อยละ
เพศ		
- หญิง	110	51.6
- ชาย	103	48.4
อายุ		
- อายุต่ำกว่า 60 ปี	44	20.7
- อายุ 60-64 ปี	58	27.2
- อายุ 65-69 ปี	53	24.9
- อายุ 70-74 ปี	35	16.4
- อายุ 75-79 ปี	18	8.5
- อายุ 80 ปีขึ้นไป	5	2.3
ระดับการศึกษา		
- ไม่ได้เรียน	7	3.3
- ประถมศึกษา	49	23.0
- มัธยมศึกษา	71	33.3
- ปวช./ปวส.	18	8.5
- ปริญญาตรี	54	25.4
- ปริญญาโท	8	3.8
- อื่นๆ ซึ่งไม่ระบุระดับการศึกษา	6	2.8

อาชีพก่อนเกษียณอายุ และอาชีพปัจจุบัน

ผลการศึกษา พบว่า อาชีพก่อนเกษียณอายุของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 42.7 รับราชการ รองลงมา ร้อยละ 15.5 ค้าขาย ร้อยละ 14.1 ทำธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 13.1 พนักงานรัฐวิสาหกิจ/บริษัทเอกชน ร้อยละ 7.5 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 6.6 อื่นๆ และร้อยละ 0.5 ทำการเกษตร

อาชีพปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.7 เป็นแม่บ้านหรือผู้ดูแลบ้าน รองลงมา ร้อยละ 27.7 ข้าราชการบำนาญ และร้อยละ 15.4 ค้าขาย (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ
ก่อนเกษียณอายุ และอาชีพปัจจุบัน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N= 213)	ร้อยละ
<u>อาชีพก่อนเกษียณอายุ หรือ ก่อนเข้าสู่วัย</u>		
ผู้สูงอายุ		
- รับราชการ	91	42.7
- ค้าขาย	33	15.5
- ธุรกิจส่วนตัว	30	14.1
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ/บริษัทเอกชน	28	13.1
- อื่นๆ ได้แก่ แม่บ้านและทนายความ	14	6.6
- รับจ้างทั่วไป	16	7.5
- เกษตรกร	1	.5
<u>อาชีพปัจจุบัน</u>		
- แม่บ้านหรือผู้ดูแลบ้าน	121	56.7
- ข้าราชการบำนาญ	59	27.7
- ค้าขาย	33	15.4

รายได้

ผลการศึกษา พบว่า รายได้ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.3 รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 16.4 รายได้ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 6.6 รายได้ระหว่าง 20,001 - 25,000 บาท ร้อยละ 8.0 รายได้ระหว่าง 25,001 - 30,000 บาท ร้อยละ 2.3 รายได้ระหว่าง 35,001 - 40,000 บาท และร้อยละ 4.6 รายได้ระหว่าง 30,001 บาทขึ้นไป (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N= 213)	ร้อยละ
รายได้		
- ต่ำกว่า 15,000 บาท	137	64.3
- 15,001 - 20,000 บาท	35	16.4
- 20,001 - 25,000 บาท	14	6.6
- 25,001 - 30,000 บาท	17	8.0
- 30,001 บาทขึ้นไป	10	4.6

ตำแหน่งในชมรมผู้สูงอายุ

ผลการศึกษา พบว่า ตำแหน่งในชมรมผู้สูงอายุของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 25.4 กรรมการ รองลงมา ร้อยละ 19.2 ประธานชมรม ร้อยละ 12.2 รองประธาน ร้อยละ 10.8 เลขานุการ ร้อยละ 7.0 เภรัญญิก ร้อยละ 6.1 ประชาสัมพันธ์/ผู้ประสานงาน และร้อยละ 19.2 อื่นๆ (ที่ปรึกษา/สมาชิก) (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4
จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง
ในชมรมผู้สูงอายุ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N= 213)	ร้อยละ
<u>ตำแหน่ง</u>		
- กรรมการ	54	25.4
- ประธานชมรม	41	19.2
- รองประธาน	26	12.2
- เลขานุการ	23	10.8
- เภรัญญิก	15	7.0
- ประชาสัมพันธ์/ผู้ประสานงาน	13	6.1
- อื่น ๆ (ที่ปรึกษา/สมาชิก)	41	19.2

ส่วนที่ 2 ลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญาผู้สูงอายุในสาขาต่างๆ

เป็นการศึกษาข้อมูลลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุในสาขาต่างๆ เรียงลำดับการมีลักษณะภูมิปัญญาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ศาสนาและประเพณี สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขาศิลปกรรม สาขาอุตสาหกรรม และหัตถกรรม สาขาเกษตรกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาสวัสดิการ สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาการจัดการองค์กร และสาขากองทุนและธุรกิจชุมชน ผลการศึกษา มีดังนี้

1. ศาสนาและประเพณี

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 63.4 มีภูมิปัญญาศาสนาและประเพณี เช่น พิธีกรรม การบวชนาค การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญวันเข้าพรรษา การทำบุญวันออกพรรษา การฟังเทศน์ มหาชาติ การจัดงานศพ

2. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.7 มีภูมิปัญญาสาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การบำบัดน้ำเสียโดยใช้น้ำหมักชีวภาพ การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยจากวัชพืชที่มีอยู่ในชุมชน

3. สาขาศิลปกรรม

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 46.5 มีภูมิปัญญาสาขาศิลปกรรม เช่น การรำไทย ศิลปะมวยไทย การรำกลองยาว การร้องลิเก ลำตัด การวาดรูปฝาผนัง การปั้น แกะสลัก การหล่อพระพุทธรูป สลักกลวดลาย

4. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.2 มีภูมิปัญญาสาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เช่น งานทอผ้าพื้นเมือง ผ้ามัดหมี่ งานจักสานตะกร้า การทำเหล้าสาโท การทำดอกไม้ประดิษฐ์ ดินหอม ดอกไม้ใยบัว จักสานทองเหลือง

5. สาขาเกษตรกรรม

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40.4 มีภูมิปัญญาสาขาเกษตรกรรม เช่น การเพาะและขยายพันธุ์ไม้ การปลูกพืชปลอดสารพิษ การทำเกษตรอินทรีย์ด้วยปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำสารสกัดจากสมุนไพรชนิดป้องกันแมลงศัตรูพืช การทำนา และการลงแขกเกี่ยวข้าว

6. สาขาการแพทย์แผนไทย

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 32.9 มีภูมิปัญญาสาขาการแพทย์แผนไทย เช่น การทำยาสมุนไพร การทำน้ำทานตะวัน การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแผนโบราณไทย การเป็นหมอครูบำบัดโรค หมอตำแย

7. สาขาสวัสดิการ

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30.0 มีภูมิปัญญาสาขาสวัสดิการ ผู้สูงอายุมีความรู้ภูมิปัญญาสาขาสวัสดิการ เช่น การตั้งกลุ่มฅาปนกิจสงเคราะห์ การตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาล

8. สาขาภาษาและวรรณกรรม

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30.0 มีภูมิปัญญาสาขาภาษาและวรรณกรรม เช่น การใช้ภาษาของแต่ละภาค การเล่านิทาน สุภาษิต คำผญา จารีกโบราณ เพลงภาษาท้องถิ่น ภาพยนตร์ กลอน การเขียนหนังสือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นบ้าน ดนตรีไทย

9. สาขาการจัดการองค์กร

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 26.8 มีภูมิปัญญาสาขาการจัดการองค์กร เช่น การบริหารงาน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์

10. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.4 มีภูมิปัญญาสาขากองทุนและธุรกิจชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน การส่งเสริมการตลาด (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5

จำนวน ร้อยละของลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ จำแนกตาม
สาขา ศาสนาและประเพณี การจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ลักษณะสาขาภูมิปัญญา	จำนวนผู้สูงอายุ (N = 213)			
	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สาขาศาสนาและประเพณี ภูมิปัญญาสาขาศาสนาและประเพณี เช่น พิธีกรรมการบวชขนาด การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา การฟังเทศน์ มหาชาติ การจัดงานศพ	135	63.4	78	36.6
2. สาขาการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาสาขาจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การบำบัดน้ำเสียโดยใช้น้ำหมักชีวภาพ การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยจากวัชพืชที่มีอยู่ในชุมชน	108	50.7	105	49.3
3. สาขาศิลปกรรม ภูมิปัญญาสาขาด้านศิลปกรรม เช่น การรำไทย ศิลปะมวยไทย การรำกลองยาว การร้องลิเก ลำตัด การวาดรูปฝาผนัง การปั้น แกะสลัก การหล่อพระพุทธรูป สลักลวดลาย	99	46.5	114	53.5

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ลักษณะสาขาภูมิปัญญา	จำนวนผู้สูงอายุ (N = 213)			
	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ภูมิปัญญาสาขาด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เช่น งานทอผ้าพื้นเมือง ผ้ามัดหมี่ งานจักสานตะกร้า การทำเหล้าสาโท การทำดอกไม้ประดิษฐ์ดินหอม ดอกไม้ใยบัว จักสานทองเหลือง	92	43.2	121	56.8
5. สาขาเกษตรกรรม ภูมิปัญญาสาขาด้านเกษตรกรรม เช่น การเพาะและขยายพันธุ์ไม้ การปลูกพืชปลอดสารพิษ การทำเกษตรอินทรีย์ด้วยปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำสารสกัดจากสมุนไพรชนิดป้องกันแมลงศัตรูพืช การทำนา การลงแขกเกี่ยวข้าว	86	40.4	127	59.6
6. สาขาการแพทย์แผนไทย ภูมิปัญญาสาขาด้านการแพทย์แผนไทย เช่น การทำยาสมุนไพร การทำน้าทานตะวัน การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแผนโบราณไทย การเป็นหมอครอบครัวบำบัดโรค หมอตำแย	70	32.9	143	67.1
7. สาขาสวัสดิการ ภูมิปัญญาสาขาด้านสวัสดิการ เช่น การตั้งกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ การตั้งกองทุนสวัสดิการรักษาพยาบาล	64	30.0	149	70.0

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ	จำนวนผู้สูงอายุ (N = 213)			
	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8. สาขาภาษาและวรรณกรรม ภูมิปัญญาสาขาภาษาและวรรณกรรม เช่น การใช้ภาษาของแต่ละภาค การเล่านิทาน สุภาษิต คำผญา จารีกโบราณ เพลงภาษาท้องถิ่น กาพย์ กลอน การเขียนหนังสือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นบ้าน ดนตรีไทย	64	30.0	149	70.0
9. สาขาการจัดการองค์กร ภูมิปัญญาสาขาการจัดการองค์กร เช่น การบริหารงานกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์	57	26.8	156	73.2
10. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน ภูมิปัญญาสาขาการจัดการกองทุนธุรกิจ เช่น การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน การส่งเสริมการตลาด	54	25.4	159	74.6

สรุปโดยรวม ร้อยละ 33.3 มีภูมิปัญญา สาขาศาสนาและประเพณี และสาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับมาก ร้อย 34.3 มีภูมิปัญญาสาขาศิลปกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม และสาขาเกษตรกรรม ในระดับปานกลาง และ ร้อยละ 32.4 มีภูมิปัญญา สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาสวัสดิการ สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาการจัดการองค์กร และสาขากองทุนและธุรกิจชุมชน ในระดับน้อย (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6

จำนวน ร้อยละของลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ
สรุปโดยรวม

ลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
- มีมาก	71	33.3
- มีปานกลาง	73	34.3
- มีน้อย	69	32.4

ส่วนที่ 3 วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

เป็นการศึกษาถึงวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ซึ่งหมายถึง รูปแบบหรือเทคนิคในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้แก่คนรุ่นหลังได้รับรู้ ด้วยลักษณะต่างๆ ได้แก่ การบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ การสอดแทรกในรูปของความเป็นที่ การถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษร การสาธิตหรือปฏิบัติจริง และการปฏิบัติจริงที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุ ร้อยละ 58.2 มีวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยการบอกเล่าเรื่องราว เช่น เล่านิทาน สุภาษิต การละเล่น การทำพิธีกรรมทางศาสนาประเพณี วัฒนธรรม ร้อยละ 33.3 มีวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยการปฏิบัติจริงสามารถนำไปประกอบอาชีพ เช่น การเย็บเสื้อผ้าแบบไทย การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การร้อยมาลัยเพื่อประดับในพิธีกรรมต่างๆ ร้อยละ 26.8 มีวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยการสาธิต/การปฏิบัติจริง เช่น เป็นวิทยากรบรรยาย การทดลองทำจากตัวอย่างจริง ร้อยละ 23.5 มีวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เขียนเป็นหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และอื่นๆ และร้อยละ 22.1 มีวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยการสอดแทรกในรูปความเป็นที่ เช่น การร้องลำตัด การเชิดหนังตะลุง การเล่นดนตรีไทย (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7

จำนวน ร้อยละของวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา	จำนวนผู้สูงอายุ (N=213)			
	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- การบอกเล่าเรื่องราว เช่น เล่านิทาน สุภาษิต การละเล่น การทำพิธีกรรมทางศาสนาประเพณี วัฒนธรรม การทำอาหารคาวหวานของไทย	124	58.2	89	41.8
- การปฏิบัติจริงสามารถนำไปประกอบอาชีพ เช่น การเย็บเสื้อผ้าแบบไทย การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การร้อยมาลัยเพื่อประดับในพิธีกรรมต่าง ๆ	71	33.3	142	66.7
- การสาธิต/การปฏิบัติจริง เช่น เป็นวิทยากร บรรยาย การทดลองทำจากตัวอย่างจริง	57	26.8	156	73.2
- เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เขียนเป็นหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ และอื่นๆ	50	23.5	163	76.5
- สอดแทรกในรูปแบบบันเทิง เช่น การร้องลำตัด การเชิดหนังตะลุง การเล่นเกมของไทย	47	22.1	166	77.9

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในการ
บริหารงานชมรมผู้สูงอายุ

เป็นการศึกษาถึงลักษณะการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในการบริหารงานของชมรมผู้สูงอายุ โดยการใช้ภูมิปัญญาเหล่านี้ไม่ชัดเจนมากนัก เนื่องจากไม่ใช่การใช้ภูมิปัญญาโดยตรงตามประเภทของภูมิปัญญาที่กำหนด แต่เป็นการใช้ความรู้ ความสามารถที่มี มาใช้ในการบริหารงานชมรม ซึ่งความรู้ ความสามารถนี้ ผู้สูงอายุระบุว่า เป็นภูมิปัญญาของตน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการสร้างความสัมพันธ์เครือข่าย ผลการศึกษามีดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ ผู้สูงอายุร้อยละ 72.8 ใช้ความรู้ในการประสานงาน/ ประชาสัมพันธ์ เช่น การกระจายข่าวต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ การขอความร่วมมือในการทำ กิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ ร้อยละ 63.8 ใช้ความรู้ในการกำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของ ชมรม เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตาม เช่น กำหนดการประชุม กำหนดวันทำกิจกรรมร่วมกัน ร้อยละ 58.7 ใช้ความรู้ในการจัดทำบัญชี เช่น บัญชีรายรับ-รายจ่าย บัญชีทะเบียนสมาชิก ร้อยละ 44.1 ใช้ ความรู้ในการระดมทุนให้กับชมรม เช่น การขอรับการสนับสนุนจากสมาชิก หรือจากชุมชน ร้อยละ 39.9 ใช้ความรู้ในงานสารบรรณ และร้อยละ 18.8 ใช้ความรู้ในการให้คำปรึกษาแนะนำ (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8

จำนวน ร้อยละของการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ จำแนกตาม
การใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุด้านการบริหารจัดการ

การใช้ภูมิปัญญา	จำนวนผู้สูงอายุ (N=213)			
	ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- การประสานงาน/ประชาสัมพันธ์	155	72.8	58	27.2
- กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ	136	63.8	77	36.2
- การจัดทำบัญชี	125	58.7	88	41.3
- การระดมทุน	94	44.1	119	55.9
- งานสารบรรณ	85	39.9	128	60.1
- การให้คำปรึกษาแนะนำ	40	18.8	173	81.2

ด้านการจัดกิจกรรมของชมรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมงานตามประเพณี/วันสำคัญทาง ศาสนา กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมความรู้ทั่วไป กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และกิจกรรมส่งเสริมรายได้ กิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นภูมิปัญญา โดยตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่มีบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา ซึ่งไม่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง กิจกรรมการตรวจสุขภาพด้วย ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 79.3 ใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมงานตาม ประเพณี/ วันสำคัญทางศาสนา ร้อยละ 69.0 ใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมออกกำลังกาย ร้อยละ 58.7

ใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 51.6 ใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ทั่วไป ร้อยละ 45.1 ใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร้อยละ 42.7 ใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมรายได้ และ ร้อยละ 26.8 ใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมทัศนศึกษา ร้อยละ 64.8 ใช้ความรู้ในการจัดกิจกรรมตรวจสุขภาพ (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9

จำนวน ร้อยละของการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ
จำแนกตามการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุด้าน
การจัดกิจกรรมของชมรม

การใช้ภูมิปัญญา	จำนวนผู้สูงอายุ (N=213)			
	ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- จัดกิจกรรมงานตามประเพณี/วันสำคัญทางศาสนา	169	79.3	44	20.7
- จัดกิจกรรมออกกำลังกาย	147	69.0	66	31.0
- จัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม	125	58.7	88	41.3
- จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ทั่วไป	110	51.6	103	48.4
- จัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	96	45.1	117	54.9
- จัดกิจกรรมส่งเสริมรายได้	91	42.7	122	57.3
- จัดกิจกรรมทัศนศึกษา	57	26.8	156	73.2
- จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพ	138	64.8	75	35.2

ด้านการสร้างความสัมพันธ์เครือข่าย ไม่ใช่การใช้ภูมิปัญญาโดยตรงตามประเภทของภูมิปัญญาที่กำหนดโดยตรง แต่เป็นทักษะและความสามารถของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่า ร้อยละ 68.1 ใช้ความรู้ ภูมิปัญญาในการประสานงานกับองค์กรต่างๆ ในชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์วิทยากร ร้อยละ 58.7 ใช้ความรู้ภูมิปัญญาในการเยี่ยมเยียนระหว่างชมรม ร้อยละ 46.0 ใช้ความรู้ภูมิปัญญาในการเข้าร่วมกับองค์กรต่างๆ เป็นวิทยากรบรรยายให้กับองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย และร้อยละ 28.2 ใช้ความรู้ภูมิปัญญาในการสร้างความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10

จำนวน ร้อยละของการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ จำแนกตาม
การใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุด้านการสร้าง
ความสัมพันธ์เครือข่าย

การใช้ภูมิปัญญา	จำนวนผู้สูงอายุ (N=213)			
	ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- ประสานงานกับองค์กรต่างๆ ในชุมชนเพื่อขอรับ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์/วิทยากร	145	68.1	68	31.9
- การเยี่ยมเยียนระหว่างชมรม	125	58.7	88	41.3
- การเข้าร่วมกับองค์กรต่างๆ เป็นวิทยากรบรรยาย ให้กับองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง เครือข่าย	98	46.0	115	54.0
- การสร้างความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ	60	28.2	153	71.8

ส่วนที่ 5 ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ
ของชมรมผู้สูงอายุ

การดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ มักพบในรูปแบบของการจัดกิจกรรมตาม
ประเพณีและวันสำคัญทางศาสนา ในขณะที่อาชีพก่อนเกษียณของผู้สูงอายุที่เข้ามาเป็นสมาชิก
ของชมรมส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ การศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้สูงอายุเหล่านี้จึงเป็นผู้ที่มีความรู้
ภูมิปัญญา ที่สามารถทำประโยชน์และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชมรม หากภูมิปัญญาเหล่านี้ได้รับการ
ส่งเสริมและสนับสนุนจากชมรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง จึงได้ศึกษาความต้องการส่งเสริมภูมิ
ปัญญาผู้สูงอายุของชมรม เพื่อจะได้ทราบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาในด้าน
ใด โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการองค์ความรู้ ระบบการเรียนรู้การผลิตเพื่อเพิ่ม
คุณค่าภูมิปัญญา และการส่งเสริมศักยภาพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุ ผลการศึกษามี
ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการองค์ความรู้

เป็นการศึกษาความต้องการส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการองค์ความรู้ต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรม การสำรวจผู้สูงอายุที่มีความรู้เพื่อส่งเสริมให้เป็นภูมิปัญญาของชุมชน การเผยแพร่และถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ การฟื้นฟู และการเข้ามามีส่วนร่วมสืบสานภูมิปัญญาของชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถานศึกษา พบว่า

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 42.3 ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรม ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 39.9 ในระดับมาก ร้อยละ 14.1 ในระดับปานกลาง และร้อยละ 3.8 ในระดับน้อย โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.169$) แสดงว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้และการจัดกิจกรรม ในระดับมาก

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 43.7 ต้องการให้มีการสำรวจผู้สูงอายุที่มีความรู้เพื่อส่งเสริมให้เป็นภูมิปัญญาของชุมชน ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 38.0 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 16.4 ในระดับปานกลาง และร้อยละ 1.9 ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.159$) แสดงว่า ผู้สูงอายุต้องการให้ชุมชนสำรวจผู้สูงอายุที่มีความรู้ เพื่อส่งเสริมให้เป็นภูมิปัญญาของชุมชน ในระดับมาก

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 45.5 ต้องการให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญา ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 38.0 ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 13.6 ในระดับปานกลาง และร้อยละ 2.8 ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.159$) แสดงว่า ผู้สูงอายุต้องการเผยแพร่ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญา ในระดับมาก

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 46.9 ต้องการส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุให้มีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาผ่านการเรียนการสอนในสถานศึกษาของชุมชน ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 29.6 ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 20.7 ในระดับปานกลาง ร้อยละ 2.3 ในระดับน้อยที่สุด และร้อยละ 0.5 ในระดับน้อย โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.009$) แสดงว่า ผู้สูงอายุต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาในรูปแบบของการเรียน โดยผ่านสถานศึกษาของชุมชน ในระดับมาก

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 39.9 ต้องการให้มีการฟื้นฟูความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ประจำในชุมชนและชุมชน ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 38.0 ในระดับมาก ร้อยละ 18.3 ในระดับปานกลาง ร้อยละ 2.8 ในระดับน้อยที่สุด และร้อยละ 0.9 อยู่ในระดับน้อย โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.112$) แสดงว่า ผู้สูงอายุต้องการฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน ในระดับมาก

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 42.3 ต้องการให้ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรม จารีตประเพณีของชุมชน ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 41.3 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 12.7 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 2.8 อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.173$) แสดงว่า ผู้สูงอายุต้องการให้ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการสืบสานภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณีของชุมชน ในระดับมาก (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ
ด้านการบริหารจัดการองค์ความรู้

ความต้องการ	ระดับความต้องการ					\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ต้องการให้ชมรมผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรม	42.3 (90)	39.9 (85)	14.1 (30)	3.8 (8)	0 (0)	4.169	0.936	มาก
ต้องการให้มีการสำรวจผู้สูงอายุที่มีความรู้ เพื่อส่งเสริมให้เป็นภูมิปัญญาของชมรม	38.0 (81)	43.7 (93)	16.4 (35)	0 (0)	1.9 (4)	4.159	0.831	มาก
ต้องการให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาต่อไป	38.0 (81)	45.5 (97)	13.6 (29)	0 (0)	2.8 (6)	4.159	0.864	มาก
ต้องการส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุให้มีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาผ่านการเรียนการสอนในสถานศึกษาของชุมชน	29.6 (63)	46.9 (100)	20.7 (44)	.5 (1)	2.3 (5)	4.009	0.857	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ความต้องการ	ระดับความต้องการ					\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ต้องการให้มีการฟื้นฟูความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ประจำในชุมชนและชมรม	39.9 (85)	38.0 (81)	18.3 (39)	.9 (2)	2.8 (6)	4.112	0.929	มาก
ต้องการให้ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรม จารีตประเพณีของชุมชน	41.3 (88)	42.3 (90)	12.7 (27)	0 (0)	3.8 (8)	4.173	0.922	มาก

$\bar{X} = 4.130$ S.D. = 0.890

2. ด้านระบบการเรียนรู้การผลิตเพื่อเพิ่มคุณค่าของภูมิปัญญา

เป็นการศึกษาความต้องการส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการเรียนรู้การผลิตเพื่อเพิ่มคุณค่าของภูมิปัญญา เช่น การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการพัฒนาภูมิปัญญา การสนับสนุนด้านวิชาการ การพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ ผลการศึกษามีดังนี้

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 39.0 ต้องการให้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาที่สามารถนำไปผลิตสินค้าเพื่อสร้างรายได้ ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 27.2 ในระดับปานกลาง ร้อยละ 24.4 ในระดับมาก ร้อยละ 3.8 ในระดับน้อย และร้อยละ 5.6 ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.873$) แสดงว่า ชมรมผู้สูงอายุต้องการเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาในระดับมาก

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 40.8 ต้องการให้สนับสนุนด้านวิชาการ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์และยกระดับภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 29.6 ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 24.4 ในระดับปานกลาง ร้อยละ 1.9 ในระดับน้อย และร้อยละ 3.3 ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ย

($\bar{X} = 3.915$) แสดงว่า ผู้สูงอายุต้องการสนับสนุนด้านวิชาการ เพื่อยกระดับภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ในระดับมาก

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 41.8 ต้องการให้มีการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่หลากหลายให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มบุคคลทั่วไปในชุมชนเพื่อการส่งเสริมรายได้ ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 39.4 ในระดับมาก ร้อยละ 13.1 ในระดับปานกลาง ร้อยละ 2.8 ในระดับน้อย และร้อยละ 2.8 ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.122$) แสดงว่า กลุ่มผู้สูงอายุต้องการพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ในระดับมาก (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ
ด้านระบบการเรียนรู้การผลิตเพื่อเพิ่ม
คุณค่าของภูมิปัญญา

ความต้องการ	ระดับความต้องการ					\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ต้องการให้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาที่สามารถนำไปผลิตสินค้าเพื่อสร้างรายได้	39.0 (83)	24.4 (52)	27.2 (58)	3.8 (8)	5.6 (12)	3.873	1.144	มาก
ต้องการให้สนับสนุนด้านวิชาการเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์และยกระดับภูมิปัญญาผู้สูงอายุ	29.6 (63)	40.8 (87)	24.4 (52)	1.9 (4)	3.3 (7)	3.915	0.952	มาก
ต้องการให้มีการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่หลากหลายให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มบุคคลทั่วไปในชุมชนเพื่อการส่งเสริมรายได้	39.4 (84)	41.8 (89)	13.1 (28)	2.8 (6)	2.8 (6)	4.122	0.938	มาก

$\bar{X} = 3.970$ S.D. = 1.011

3. ด้านการส่งเสริมศักยภาพและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ

เป็นการศึกษาความต้องการส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุของ ผลการศึกษามีดังนี้

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 42.7 ต้องการให้ชมรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 38.0 ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 17.8 ในระดับปานกลาง และร้อยละ 1.4 ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.159$) แสดงว่า ผู้สูงอายุต้องการให้ชมรมผู้สูงอายุส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรม ในระดับมาก

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 43.7 ต้องการให้มีการสนับสนุนการจัดเวทีให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ ประสบการณ์ ได้แสดงความสามารถ ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 32.9 ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 21.1 ในระดับปานกลาง ร้อยละ 0.9 ในระดับน้อย และร้อยละ 1.4 ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.056$) แสดงว่า ผู้สูงอายุต้องการเวทีในการแสดงความสามารถ ในระดับมาก

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 42.3 ต้องการสนับสนุนการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะผู้สูงอายุให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้ ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 23.9 ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 126.8 ในระดับปานกลาง ร้อยละ 4.7 ในระดับน้อย และร้อยละ 2.3 ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.807$) แสดงว่า ผู้สูงอายุต้องการเข้าอบรมเพื่อพัฒนาทักษะให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้ในระดับมาก

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 43.7 ต้องการสนับสนุนการจัดนิทรรศการภูมิปัญญาผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 25.8 ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 21.6 ในระดับปานกลาง ร้อยละ 5.6 ในระดับน้อย และร้อยละ 3.3 ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.122$) แสดงว่า ผู้สูงอายุต้องการให้ชมรมจัดนิทรรศการภูมิปัญญาผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ในระดับมาก (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ
ด้านการส่งเสริมศักยภาพและมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมของผู้สูงอายุ

ความต้องการ	ระดับความต้องการ					\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ต้องการให้ชมรมผู้สูงอายุ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา	38.0 (81)	42.7 (91)	17.8 (38)	0 (0)	1.4 (3)	4.159	0.814	มาก
ต้องการให้มีการสนับสนุนการจัดเวทีให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ประสบการณ์ ได้แสดงความสามารถ	32.9 (70)	43.7 (93)	21.1 (45)	.9 (2)	1.4 (3)	4.056	0.839	มาก
ต้องการสนับสนุนการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะผู้สูงอายุให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้	23.9 (51)	42.3 (90)	26.8 (57)	4.7 (10)	2.3 (5)	3.807	0.934	มาก
ต้องการสนับสนุนการจัดนิทรรศการภูมิปัญญาผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง	25.8 (55)	43.7 (93)	21.6 (46)	5.6 (12)	3.3 (7)	3.831	0.985	มาก

$\bar{X} = 3.963$ S.D. = 0.893

สรุปความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ โดยภาพรวม พบว่า ด้านการบริหารจัดการองค์ความรู้ ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.130$ ด้านระบบการเรียนรู้การผลิตเพื่อเพิ่มคุณค่าของภูมิปัญญา ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.970$ ด้านการส่งเสริมศักยภาพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.963$ ซึ่งมีความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14
ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ
สรุปโดยภาพรวม

ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญา ของผู้สูงอายุ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการบริหารจัดการองค์ความรู้	4.130	0.890	มาก
ด้านระบบการเรียนรู้การผลิตเพื่อ เพิ่มคุณค่าของภูมิปัญญา	3.970	1.011	มาก
ด้านการส่งเสริมศักยภาพและมี ส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุ	3.963	0.893	มาก
รวม	12.063	2.794	มาก

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในส่วนของข้อคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ ผู้ศึกษาได้กำหนดลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ร้อยละ 18.7 แสดงความคิดเห็นว่า
 - ควรส่งเสริมกิจกรรมด้านการประกอบอาชีพ จัดฝึกอบรมอาชีพในระดับ OTOP เช่น การอบรมทำดอกไม้ประดิษฐ์ ยาหม่องสมุนไพร เพื่อเป็นการเสริมรายได้ให้กับผู้สูงอายุ
 - ควรจัดวิทยากรบรรยาย สาธิต เผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไป
 - ควรสนับสนุนให้มีการอบรมแนะนำเรื่องที่มีความถนัดของแต่ละบุคคล เช่น คนถนัดจักสานก็มีอบรมจักสาน เป็นต้น
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุให้เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อการจัดการกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ร้อยละ 28.3 แสดงความคิดเห็นว่า

- สภาผู้สูงอายุฯ ควรเป็นหน่วยงานหลักจัดให้มีเวทีในการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่สาธารณะ

- ควรจัดสถานที่เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุในชุมชน ได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยกัน

- ควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมเป็นวิทยากร สาธิตความรู้ของตนให้ผู้อื่นได้ชม

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ พบว่า ร้อยละ 25.8 แสดงความคิดเห็นว่า

- สภาผู้สูงอายุฯ ควรเข้ามาให้คำปรึกษา แนะนำด้านการดำเนินงานของชมรมในเครือข่ายฯ ซึ่งชมรมผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังขาดทักษะ ความรู้ในด้านนี้

การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐาน ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนเกษียณอายุ รายได้ และตำแหน่งหน้าที่ในชมรม มีความสัมพันธ์กับลักษณะภูมิปัญญา การถ่ายทอดภูมิปัญญา และการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

ผู้ศึกษาทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น กับ ลักษณะภูมิปัญญา การถ่ายทอดภูมิปัญญา และการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ โดยใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-square) โดยการนำตัวแปรต้นซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนเกษียณอายุ รายได้ และตำแหน่งหน้าที่ในชมรมผู้สูงอายุ มาเปรียบเทียบความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ ลักษณะภูมิปัญญา การถ่ายทอดภูมิปัญญา และการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05^* 0.01^{**} และ 0.001^{***} ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของเพศกับลักษณะภูมิปัญญา การถ่ายทอดภูมิปัญญา และการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะภูมิปัญญาผู้สูงอายุ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.216$) โดยเพศหญิง ร้อยละ 55.2 มีลักษณะ ภูมิปัญญาอยู่ในระดับน้อย และเพศชาย ร้อยละ 53.4 มีลักษณะภูมิปัญญาในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า เพศ ไม่มีผลต่อลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15
จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับ
ลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

เพศ	ระดับการมีลักษณะภูมิปัญญาของ ผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- หญิง	55.2 (69)	46.6 (41)	51.6 (110)
- ชาย	44.8 (56)	53.4 (47)	48.4 (103)
รวม	100.0 (125)	100.0 (88)	100.0 (213)

$$X^2 = 1.533 \quad df = 1 \quad p = 0.216$$

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ พบว่า
ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.067$) โดยเพศชาย ร้อยละ 58.6 มีการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญาในระดับมาก และ เพศหญิง ร้อยละ 55.5 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระดับน้อย
แสดงให้เห็นว่า เพศ ไม่มีผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16
จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

เพศ	ระดับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- หญิง	55.5 (86)	41.4 (24)	51.6 (110)
- ชาย	44.5 (69)	58.6 (34)	48.4 (103)
รวม	100.0 (155)	100.0 (58)	100.0 (213)

$$X^2 = 3.362 \quad df = 1 \quad p = 0.067$$

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า
ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.657$) โดยเพศหญิง ร้อยละ 53.5 มีการใช้
ภูมิปัญญาในระดับน้อย และเพศชาย ร้อยละ 49.6 มีการใช้ภูมิปัญญาในระดับมาก แสดงให้
เห็นว่า เพศ ไม่มีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17
จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการใช้
ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

เพศ	ระดับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- หญิง	53.5 (46)	50.4 (64)	51.6 (110)

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

เพศ	ระดับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- ชาย	46.5 (40)	49.6 (63)	48.4 (103)
รวม	100.0 (86)	100.0 (127)	100.0 (213)

$$X^2 = 0.197 \quad df = 1 \quad p = 0.657$$

2. การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของอายุกับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะภูมิปัญญาผู้สูงอายุพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.508$) โดยผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 56.8 มีลักษณะภูมิปัญญาในระดับมาก และผู้สูงอายุที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ร้อยละ 22.4 มีลักษณะภูมิปัญญาในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า อายุไม่มีผลต่อลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18

จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับ
ลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

อายุ	ระดับการมีลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- อายุต่ำกว่า 60 ปี	22.4 (28)	18.2 (16)	20.7 (44)
- อายุ 60-64 ปี	28.8 (36)	25.0 (22)	27.2 (58)

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

อายุ	ระดับการมีลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- อายุ 65 ปีขึ้นไป	48.8 (61)	56.8 (50)	52.1 (111)
รวม	100.0 (125)	100.0 (88)	100.0 (213)

$$\chi^2 = 1.356 \quad df = 2 \quad p = 0.508$$

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.0116$) โดยผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 56.9 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระดับมาก และผู้สูงอายุที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ร้อยละ 18.7 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า อายุไม่มีผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19

จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

อายุ	ระดับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- อายุต่ำกว่า 60 ปี	18.7 (29)	25.9 (15)	20.7 (44)
- อายุ 60-64 ปี	31.0 (48)	17.2 (10)	27.2 (58)

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

อายุ	ระดับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- อายุ 65 ปีขึ้นไป	50.3 (78)	56.9 (33)	52.1 (111)
รวม	100.0 (155)	100.0 (58)	100.0 (213)

$$X^2 = 14.316 \quad df = 2 \quad p = 0.116$$

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.468$) โดยผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 57.0 มีการใช้ภูมิปัญญาในระดับน้อย และผู้สูงอายุที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ร้อยละ 22.8 มีการใช้ภูมิปัญญาในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า อายุไม่มีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20

จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับ
การใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

อายุ	ระดับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- อายุต่ำกว่า 60 ปี	17.4 (15)	22.8 (29)	20.7 (44)
- อายุ 60-64 ปี	25.6 (22)	28.3 (36)	27.2 (58)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

อายุ	ระดับการใช้ภูมิปัญญาของ ผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- อายุ 65 ปีขึ้นไป	57.0 (49)	48.8 (62)	52.1 (111)
รวม	100.0 (86)	100.0 (127)	100.0 (213)

$$X^2 = 1.521 \quad df = 2 \quad p = 0.468$$

3. การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของระดับการศึกษา กับ ลักษณะภูมิปัญญาของ
ผู้สูงอายุ การถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับ ลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับ ลักษณะภูมิปัญญา
ผู้สูงอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.005$) โดยผู้สูงอายุที่มี
การศึกษาในระดับ ปวช./ปวส. และปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 50.0 มีลักษณะภูมิปัญญาในระดับ
มาก และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 35.2 มีลักษณะภูมิปัญญาในระดับ
น้อย แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษามีผลต่อลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21

จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา
กับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

ระดับการศึกษา	ระดับการมีลักษณะภูมิปัญญาของ ผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- ประถมศึกษา	35.2 (44)	20.5 (18)	29.1 (62)

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ระดับการศึกษา	ระดับการมีลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- มัธยมศึกษา	36.0 (45)	29.5 (26)	33.3 (71)
- ปวช./ปวส.และปริญญาตรีขึ้นไป	28.8 (36)	50.0 (44)	37.6 (80)
รวม	100.0 (125)	100.0 (88)	100.0 (213)

$$X^2 = 10.683 \text{ df} = 2 \text{ p} = 0.005^{**}$$

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.000$) โดยผู้สูงอายุที่มีการศึกษาในระดับ ปวช./ปวส.และปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 58.6 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระดับมาก และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.8 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22

จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา
กับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

ระดับการศึกษา	ระดับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- ประถมศึกษา	34.8 (54)	13.8 (8)	29.1 (62)

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ระดับการศึกษา	ระดับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- มัธยมศึกษา	35.5 (55)	27.6 (16)	33.3 (71)
- ปวช./ปวส.และปริญญาตรีขึ้นไป	29.7 (46)	58.6 (34)	37.6 (80)
รวม	100.0 (155)	100.0 (58)	100.0 (213)

$$X^2 = 16.626 \text{ df} = 2 \text{ p} = 0.000^{***}$$

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.002$) โดยผู้สูงอายุที่มีการศึกษาในระดับ ปวช./ปวส.และปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 47.2 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระดับมาก และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 37.2 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23

จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

ระดับการศึกษา	ระดับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- ประถมศึกษา	37.2 (32)	23.6 (30)	29.1 (62)
- มัธยมศึกษา	39.5 (34)	29.1 (37)	33.3 (71)

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

ระดับการศึกษา	ระดับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- ปวช./ปวส.และปริญญาตรีขึ้นไป	23.3 (20)	47.2 (60)	37.6 (80)
รวม	100.0 (86)	100.0 (127)	100.0 (213)

$$X^2 = 12.773 \text{ df} = 2 \text{ p} = 0.002^{**}$$

4. การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของอาชีพก่อนเกษียณอายุกับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ การถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุกับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุกับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.090$) โดยผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 64.8 มีลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับมาก และผู้สูงอายุที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 40.8 มีลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า อาชีพก่อนเกษียณอายุไม่มีผลต่อลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24

จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุ
กับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

อาชีพก่อนเกษียณ	ระดับการมีภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	49.6 (62)	64.8 (57)	55.9 (119)

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

อาชีพก่อนเกษียณ	ระดับการมีภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- เกษตรกร/รับจ้างทั่วไป	9.6 (12)	6.8 (6)	8.5 (18)
- ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	40.8 (51)	28.4 (25)	35.7 (76)
รวม	100.0 (125)	100.0 (88)	100.0 (213)

$$X^2 = 4.823 \text{ df} = 2 \text{ p} = 0.090$$

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.000$) โดยผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 77.6 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับมาก และผู้สูงอายุที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 43.9 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า อาชีพก่อนเกษียณอายุมีผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25

จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุ
กับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

อาชีพก่อนเกษียณ	ระดับการถ่ายทอดภูมิปัญญา ของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	47.7 (74)	77.6 (45)	55.9 (119)
- เกษตรกร/รับจ้างทั่วไป	8.4 (13)	8.6 (5)	8.5 (18)
- ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	43.9 (68)	13.8 (8)	35.7 (76)
รวม	100.0 (155)	100.0 (58)	100.0 (213)

$$X^2 = 17.433 \text{ df} = 2 \quad p = 0.000^{***}$$

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุกับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุกับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.000$) โดยผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 66.1 มีการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับมาก และผู้สูงอายุที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 57 มีการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า อาชีพก่อนเกษียณอายุมีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26

จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุ
กับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

อาชีพก่อนเกษียณ	ระดับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	40.7 (35)	66.1 (84)	55.9 (119)
- เกษตรกร/รับจ้างทั่วไป	3.2 (7)	12.6 (11)	8.5 (18)
- ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	57.0 (49)	21.3 (27)	35.7 (76)
รวม	100.0 (86)	100.0 (127)	100.0 (213)

$$X^2 = 30.678 \text{ df} = 2 \text{ p} = 0.000^{***}$$

5. การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของรายได้ปัจจุบันกับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ
การถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ปัจจุบันกับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ปัจจุบันกับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.144$) โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 68.8 มีลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับน้อย และผู้สูงอายุที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 40.9 มีลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า รายได้ปัจจุบัน มีผลต่อลักษณะภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27
จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับ
ลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

รายได้	ระดับการมีลักษณะภูมิปัญญา ของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- ต่ำกว่า 15,000 บาท	68.8 (86)	59.1 (52)	64.8 (138)
- 15,001 บาทขึ้นไป	31.2 (39)	40.9 (36)	35.2 (75)
รวม	100.0 (125)	100.0 (88)	100.0 (213)

$$X^2 = 2.134 \text{ df} = 1 \text{ p} = 0.144$$

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ปัจจุบันกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ปัจจุบันกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.034$) โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 69.0 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับน้อย และผู้สูงอายุที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 46.6 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า รายได้ปัจจุบันมีผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28
จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับ
การถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

รายได้	ระดับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- ต่ำกว่า 15,000 บาท	69.0 (107)	53.4 (31)	64.8 (138)
- 15,001 บาทขึ้นไป	31.0 (48)	46.6 (27)	35.2 (75)
รวม	100.0 (155)	100.0 (58)	100.0 (213)

$X^2 = 4.493$ $df = 1$ $p = 0.034^*$

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ปัจจุบันกับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ปัจจุบันกับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.066$) โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 72.1 มีการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับน้อย และผู้สูงอายุที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 40.2 มีการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า รายได้ปัจจุบันไม่มีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.29)

ตารางที่ 4.29
จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับ
การใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

รายได้	ระดับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
ต่ำกว่า 15,000 บาท	72.1 (62)	59.8 (76)	64.8 (138)
15,001 บาทขึ้นไป	27.9 (24)	40.2 (51)	35.2 (75)
รวม	100.0 (86)	100.0 (127)	100.0 (213)

$$X^2 = 3.373 \quad df = 1 \quad p = 0.066$$

6. การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตำแหน่งกับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ
การถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับลักษณะภูมิปัญญาผู้สูงอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.004$) โดยผู้สูงอายุที่ดำรงตำแหน่ง กรรมการ ร้อยละ 87.2 มีลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับน้อย และผู้สูงอายุที่ดำรงตำแหน่ง ประธานชมรม ร้อยละ 28.4 มีลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งในชมรมของผู้สูงอายุมีผลต่อลักษณะภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30
จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับ
ลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

ตำแหน่ง	ระดับการมีลักษณะภูมิปัญญา ของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- ประธานชมรม	12.8 (16)	28.4 (25)	19.2 (41)
- กรรมการ	87.2 (109)	71.6 (63)	80.8 (172)
รวม	100.0 (125)	100.0 (88)	100.0 (213)

$X^2 = 8.095$ $df = 1$ $p = 0.004^{**}$

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.002$) โดยผู้สูงอายุที่ดำรงตำแหน่ง กรรมการ ร้อยละ 85.8 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับน้อย และผู้สูงอายุที่ดำรงตำแหน่งประธานชมรม ร้อยละ 32.8 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งในชมรมของผู้สูงอายุ มีผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.31)

ตารางที่ 4.31
จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับ
การถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

ตำแหน่ง	ระดับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- ประธานชมรม	14.2 (22)	32.8 (19)	19.2 (41)
- กรรมการ	85.8 (133)	67.2 (39)	80.8 (172)
รวม	100.0 (155)	100.0 (58)	100.0 (213)

$$X^2 = 9.359 \quad df = 1 \quad p = 0.002^{**}$$

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.208$) โดยผู้สูงอายุที่ดำรงตำแหน่งกรรมการ ร้อยละ 84.9 มีการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับน้อย และผู้สูงอายุที่ดำรงตำแหน่งประธานชมรม ร้อยละ 22.0 มีการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งในชมรมของผู้สูงอายุ มีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32

จำนวน ร้อยละ และความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับ
การใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

ตำแหน่ง	ระดับการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		รวม
	น้อย	มาก	
- ประธานชมรม	15.1 (13)	22.0 (28)	19.2 (41)
- กรรมการ	84.9 (73)	78.0 (99)	80.8 (172)
รวม	100.0 (86)	100.0 (127)	100.0 (213)

$$X^2 = 1.585 \quad df = 1 \quad p = 0.208$$

ตารางที่ 4.33

สรุปภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับลักษณะ
ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ
และลักษณะการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะ ภูมิปัญญา		วิธีการถ่ายทอด ภูมิปัญญา		ลักษณะการใช้ ภูมิปัญญา	
	X ²	p	X ²	p	X ²	p
- เพศ	1.533	0.216	3.362	0.067	0.197	0.657
- อายุ	1.356	0.508	14.316	0.116	1.521	0.468
- ระดับการศึกษา	10.683	0.005**	16.626	0.000***	12.773	0.002**
- อาชีพก่อนเกษียณอายุ	4.823	0.090	17.433	0.000***	30.678	0.000***
- รายได้ปัจจุบัน	2.134	0.144	4.493	0.034**	3.373	0.066
- ตำแหน่งหน้าที่ในชมรม	8.095	0.004**	9.359	0.002**	1.585	0.208

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างที่เป็นหญิงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.1189$) มากกว่าเพศชายที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.9604$) ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($P = 0.261$) แสดงให้เห็นว่าเพศไม่มีความแตกต่างกัน จึงไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.34)

ตารางที่ 4.34

จำนวน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเพศกับ
ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

เพศ	ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ				
	N	\bar{X}	S. D.	t	p
- ชาย	103	3.9604	0.761	1.269	0.261
- หญิง	110	4.1189	0.625		
รวม	213	4.0396	0.693		

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ กลุ่มกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างที่อายุต่ำกว่า 60 ปี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.3094$) มากกว่ารองลงมา อายุ 65-69 ปี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.0958$) และที่มีอายุ 75-79 ปี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.5684$) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($P=0.005$) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ แสดง (ตารางที่ 4.35) เมื่อพิจารณาความแปรปรวนทางเดียว เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($P = 0.005$) แสดงให้เห็นว่า อายุที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุแตกต่างกัน (ตารางที่ 4.36)

และจากการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ พบว่า กลุ่มกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 60-64 ปีกับ อายุระหว่าง 70-79 ปี มีความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุแตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติ ที่ 0.05 (ตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.35

จำนวน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุกับ
ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

อายุ	ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		
	N	\bar{X}	S. D.
- อายุต่ำกว่า 60 ปี	44	4.3094	.67540
- อายุ 60-64 ปี	58	4.0225	.61251
- อายุ 65-69 ปี	53	4.0958	.61813
- อายุ 70-74 ปี	35	3.9187	.59524
- อายุ 75-79 ปี	18	3.5684	1.14039
- อายุ 80 ปีขึ้นไป	5	3.9231	.17201
รวม	213	4.0423	.69738

ตารางที่ 4.36

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างอายุกับความต้องการส่งเสริม
ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	7.963	5	1.593	3.465	.005
ภายในกลุ่ม	95.142	207	.460		
รวม	103.105	212			

ตารางที่ 4.37

การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ค่าเฉลี่ยของความ ต้องการ
ส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ จำแนกตาม อายุ

ความต้องการ ส่งเสริมภูมิปัญญา	ต่ำกว่า 60 ปี	60-64 ปี	65-69 ปี	70-74 ปี	75-79 ปี	80 ปีขึ้นไป
- ต่ำกว่า 60 ปี	-	0.3088	0.1835	0.2935	0.8586*	0.6364
- 60-64 ปี		-	0.1252	0.0153	0.5498	0.3276
- 65-69 ปี			-	0.1100	0.6751*	0.4528
- 70-74 ปี				-	0.5651	0.3429
- 75-79 ปี					-	0.2222
- 80 ปีขึ้นไป						-

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความ ต้องการส่งเสริม
ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับความ ต้องการส่งเสริม
ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ กลุ่มกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาไม่ได้เรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.000$) มากกว่า รองลงมา มีระดับการศึกษาในระดับปวช./ปวส. มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.611$) และ
การศึกษาระดับปริญญาตรี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.407$) พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทาง
สถิติที่ 0.05 ($P = 0.137$) ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับความ ต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ
แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาไม่ผลต่อความ ต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่
4.38) เมื่อพิจารณาความแปรปรวนทางเดียว เปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างระดับการศึกษา
กับความ ต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่
0.05 ($P = 0.137$) แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันจึงไม่มีความสัมพันธ์กับ
ความ ต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.39)

ตารางที่ 4.38

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระดับการศึกษา
กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

ระดับการศึกษา	ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		
	N	\bar{X}	S. D.
- ไม่ได้เรียน	7.000	5.000	0.000
- ประถมศึกษา	49.000	4.306	0.962
- มัธยมศึกษา	71.000	4.324	0.692
- ปวช./ปวส.	18.000	4.611	0.502
- ปริญญาตรี	54.000	4.407	0.790
- ปริญญาโท	8.000	4.125	0.354
- อื่น ๆ	6.000	4.000	0.000
รวม	213.000	4.371	0.758

ตารางที่ 4.39

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างระดับการศึกษากับความต้องการ
ส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5.552	6	0.925	1.641	0.137
ภายในกลุ่ม	116.147	206	0.564		
รวม	121.700	212			

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุกับความต้องการส่งเสริม
ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุกับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ กลุ่มกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.1327$) มากกว่า รองลงมา มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.1333$) และอาชีพอื่นๆ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.5055$) พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($P = 0.246$) ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่า อาชีพไม่มีผลต่อความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.40) เมื่อพิจารณาความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุกับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($P = 0.246$) แสดงให้เห็นว่า อาชีพก่อนเกษียณอายุที่ไม่แตกต่างกัน จึงไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.41)

ตารางที่ 4.40

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างอาชีพก่อน
เกษียณอายุกับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

อาชีพก่อนเกษียณอายุ	ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		
	N	\bar{X}	S. D.
- รับราชการ	91	4.1327	.61164
- ธุรกิจส่วนตัว	30	4.1333	.58441
- ค้าขาย	33	3.8765	.92945
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ/บริษัทเอกชน	28	4.0220	.66332
- เกษตรกร	1	4.0000	0.0
- รับจ้างทั่วไป	16	4.2067	.49592
- อื่นๆ (ได้แก่ แม่บ้าน, ทนายความ)	14	3.5055	.87431
รวม	213	4.0423	.69738

ตารางที่ 4.41

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างอาชีพก่อนเกษียณอายุกับความต้องการ
ส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3.837	6	0.640	1.327	0.246
ภายในกลุ่ม	99.268	206	0.482		
รวม	103.105	212			

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ปัจจุบันกับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ปัจจุบันกับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 25,001-30,000 บาท มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.3529$) มากกว่า รองลงมา รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.0819$) และที่มีรายได้ 30,001 - 35,000 บาท มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.000$) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($P = 0.039$) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.42) เมื่อพิจารณาความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างรายได้กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($P = 0.039$) แสดงให้เห็นว่า รายได้ที่แตกต่างกันซึ่งมีความสัมพันธ์กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.43) จากการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท กับที่มีรายได้ระหว่าง 30,001 บาทขึ้นไป มีความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุแตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 4.44)

ตารางที่ 4.42
จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างรายได้
กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

รายได้ปัจจุบัน	ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		
	N	\bar{X}	S. D.
- ต่ำกว่า 15,000 บาท	138	4.0819	.71530
- 15,001 - 20,000 บาท	35	3.8901	.45786
- 20,001 - 25,000 บาท	14	3.9615	.59565
- 25,001 - 30,000 บาท	17	4.3529	.96655
- 30,001 - บาทขึ้นไป	9	4.5846	.04213
รวม	213	4.0423	.69738

ตารางที่ 4.43
การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างรายได้ปัจจุบันกับความต้องการ
ส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	6.380	6	1.063	2.265	0.039
ภายในกลุ่ม	96.725	206	.470		
รวม	103.105	212			

ตารางที่ 4.44
การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ค่าเฉลี่ยของความถี่ของการ
ส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ จำแนกตาม
รายได้ปัจจุบัน

ความต้องการ ส่งเสริมภูมิปัญญา	ต่ำกว่า 15,000 บาท	15,001 -20,000 บาท	20,001 -25,000บาท	25,001 -30,000 บาท	30,001 -บาทขึ้นไป
-ต่ำกว่า 15,000 บาท	-	0.1060	0.260	0.1679	0.7536*
-15,001-20,000 บาท		-	0.1000	0.02739	0.6476
-20,001-25,000 บาท			-	0.3739	0.5476
-25,001-30,000 บาท				-	0.9216
-30,001-บาทขึ้นไป					-

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับความถี่ของการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตำแหน่งกับความถี่ของการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งเหรียญก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.3846$) มากกว่า รองลงมา ที่มีตำแหน่งประชาสัมพันธ์และผู้ประสานงานมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.2544$) และที่มีตำแหน่งเลขานุการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.8261$) พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($P = 0.072$) แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งไม่มีความสัมพันธ์กับความถี่ของการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.45) เมื่อพิจารณาความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างตำแหน่งในชุมชนผู้สูงอายุ กับ ความถี่ของการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 ($P = 0.072$) แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งในชุมชนผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความถี่ของการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4.46)

ตารางที่ 4.45

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตำแหน่งในชมรมผู้สูงอายุ
กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

ตำแหน่งในชมรมผู้สูงอายุ	ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ		
	N	\bar{X}	S. D.
- ประธานชมรม	41	3.9006	.88131
- เลขานุการ	23	3.8261	.86259
- รองประธาน	26	3.8491	.73379
- กรรมการ	54	4.1168	.54120
- เภรัญญิก	15	4.3846	.45786
- ประชาสัมพันธ์/ผู้ประสานงาน	13	4.2544	.53973
- อื่น ๆ (ที่ปรึกษา/สมาชิก)	41	4.1370	.59944
รวม	213	4.0423	.69738

ตารางที่ 4.46

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างตำแหน่งในชมรมผู้สูงอายุ กับความต้องการ
ส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	6.256	7	.894	1.892	0.072
ภายในกลุ่ม	96.849	205	.472		
รวม	103.105	212			

ตารางที่ 4.47
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับ
ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ
สรุปโดยภาพรวม

กลุ่มตัวอย่าง	ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ	
- เพศ	t = 1.269	P = 0.261
- อายุ	F = 3.465	P = 0.005*
- ระดับการศึกษา	F = 1.641	P = 0.137
- อาชีพก่อนเกษียณอายุ	F = 1.327	P = 0.246
- รายได้ปัจจุบัน	F = 2.265	P = 0.039*
- ตำแหน่งหน้าที่ในชมรม	F = 1.892	P = 0.072

ส่วนที่ 6 การอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษา “การใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ : ศึกษากรณี ชมรมผู้สูงอายุในเครือข่ายของสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย” ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาถึงลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ การใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ และความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุของชมรมผู้สูงอายุ ปრაกฏผลการศึกษาโดยรวมดังนี้

1. ลักษณะภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

ลักษณะภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมีการกำหนดไว้ 10 สาขา ได้แก่ สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาสวัสดิการ สาขาศิลปกรรม สาขาภาษาและวรรณกรรม และสาขาศาสนาและประเพณี โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีภูมิปัญญาในสาขาศาสนาและประเพณี ซึ่งเป็นความรู้ในเรื่องการทำบุญตามวันสำคัญทางศาสนาและประเพณีของไทย เช่น การทำบุญวันขึ้นปีใหม่ การทำบุญวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการ

สั่งสมความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้สูงอายุซึ่งส่วนใหญ่รับราชการ จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของประเพณีและวัฒนธรรม อีกทั้งวิถีชีวิตของสังคมไทยมีความเชื่อในเรื่องของการทำบุญ การให้ทาน ว่าเป็นการสร้างบุญกุศล ซึ่งความเชื่อดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดภูมิปัญญา ที่กล่าวว่า ภูมิปัญญา เป็นความรู้ที่มีความหมายลึกซึ้ง และมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับโลก ซึ่งถือว่าเป็นนามธรรม ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงและแสดงออกใน 3 ลักษณะคือ ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว เพื่อนบ้านในชุมชน ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ในเรื่องของอาหาร ที่อยู่อาศัย และ ยารักษาโรค และความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ มีพลังและอำนาจที่หาคำอธิบายไม่ได้ ความ เร้นลับ การทำบุญ (<http://www.kanchanapisek.of.th>, 2550) และยังคงสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ บรรลุ ศิริพานิช (2542, น. 183-185) ระบุว่า กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นหนึ่งในกิจกรรมหลายรูปแบบดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้สูงอายุมียังมีภูมิปัญญาในสาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การบำบัดน้ำเสียโดยใช้น้ำหมักชีวภาพ การคัดแยกขยะ แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุของชมรม เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในชั้นปริญญาตรี ความรู้และประสบการณ์ที่เกิดจากการเล่าเรียนจึงทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดความเชื่อมโยงเข้ากับความเป็นอยู่ของชุมชน ดังคำกล่าวของ ประเวศ วะสี (2530, น. 75) ที่กล่าวว่า ภูมิปัญญาเกิดจากการสะสมการเรียนรู้เป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงในทุกสาขาวิชา ทั้งวิชาเศรษฐกิจอาชีพ ความเป็นอยู่ การศึกษา วัฒนธรรม ที่ผสมกลมกลืนเชื่อมโยงกัน ในส่วนของสาขาภูมิปัญญาที่มีน้อยที่สุด ได้แก่ สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น อาจเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท หรือบางคนอาจมีรายได้หลักมาจากบุตรหลาน บางรายอาจไม่มีรายได้เลย จึงทำให้กลุ่มผู้สูงอายุไม่มีความสนใจที่จะสืบทอดภูมิปัญญาในสาขาดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัญชลี พรประสาทผล (2543, น. 49) พบว่า ผู้สูงอายุซึ่งเป็นวัยเกษียณจากการทำงานประจำ ส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากบุตรหลาน และมีระดับการศึกษาประถมศึกษาตอนต้น มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับลักษณะภูมิปัญญา พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P=0.005$) สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2530, น. 75) ที่กล่าวว่า ภูมิปัญญาเกิดจากการสะสมการเรียนรู้เป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงในทุกสาขาวิชา ทั้งวิชาเศรษฐกิจอาชีพ ความเป็นอยู่ การศึกษา วัฒนธรรม ที่ผสม

กลมกลืนเชื่อมโยงกัน และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหน้าที่ในชมรมกับลักษณะภูมิปัญญา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P=0.004$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เยาวลักษณ์ อภิภัทรกุล (<http://hpc6.anamai.moph.go.th/research47%5c3.doc>, 2551) พบว่า การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุประกอบด้วย ประธานชมรม และคณะกรรมการ ซึ่งจะถูกคัดเลือกโดยสมาชิกด้วยความไว้วางใจ มีความซื่อสัตย์ และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ แสดงให้เห็นว่า ในการคัดเลือกประธาน หรือกรรมการ จะมีการคัดเลือกจากลักษณะความรู้ของผู้สูงอายุเป็นเกณฑ์

2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งได้สืบสานและเผยแพร่ เป็นกระบวนการที่จะทำให้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไม่สูญหายไปพร้อมกับเจ้าของภูมิปัญญา แต่ยังเป็นการบอกให้ผู้เรียนหรือผู้สืบสานได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติ ซึ่งไม่ใช่เป็นการเรียนการสอนจากสถาบันใดๆ ทั้งนี้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาจะมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การบอกเล่าเรื่องราวโดยตรงหรือผ่านพิธีกรรมต่างๆ การสอดแทรกในรูปความบันเทิง เป็นลายลักษณ์อักษร การสาธิต/ปฏิบัติจริง การปฏิบัติจริงเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 58.2 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยการ บอกเล่าเรื่องราวผ่านพิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งได้แก่ พิธีกรรมในวันขึ้นปีใหม่ การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา จึงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรรณิกา เจริญลักษณ์ (2545, น. 102-104) พบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครปฏิบัติ คือ การเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ในโอกาสวันสำคัญต่างๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุของชมรมส่วนใหญ่มีความรู้ภูมิปัญญาสาขาศาสนาและประเพณี จึงทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาในรูปของการบอกเล่าผ่านพิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมตามขนบธรรมเนียม ประเพณี มีในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 33.3 มีการถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติจริงที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เช่น การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การร้อยมาลัยเพื่อประดับในพิธีกรรมต่างๆ อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัว จึงทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการประกอบอาชีพได้ แต่มีเพียงส่วนน้อยที่มีการถ่ายทอดด้วยลายลักษณ์อักษร การสอดแทรกในรูปความบันเทิง และการสาธิตด้วยการเป็นวิทยากร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในบริบทสังคมของกลุ่มผู้สูงอายุไม่เอื้อต่อการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาเหล่านี้ หรือไม่มีสถานที่สำหรับการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ดังนั้น ชมรมจึงควรมีสถานที่ที่เหมาะสม

เป็นเวทีสำหรับผู้สูงอายุได้มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาในรูปแบบดังกล่าว ซึ่งใกล้เคียง ทฤษฎีบทบาทของ สุรกุล เจนอบรม (2541, น. 40) ที่อธิบายว่า ทฤษฎีบทบาทสามารถช่วยให้สังคม เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ ได้กลับมามีบทบาททางสังคมอีก หรือการส่งเสริมบทบาทผู้สูงอายุที่มี ภูมิปัญญาในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ของตนเองให้แก่คนในชุมชนอีกครั้ง

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการถ่ายทอดกับระดับการศึกษา และอาชีพ ก่อนเกษียณ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P=0.000$) อาจเนื่องมาจาก ภูมิปัญญาเป็นเรื่องของการสั่งสมประสบการณ์ การเรียนรู้ ซึ่งระดับการศึกษาและอาชีพก่อน เกษียณอายุของผู้สูงอายุ ถือเป็นความรู้และประสบการณ์ ที่เป็นภูมิปัญญา จึงทำให้ผู้สูงอายุที่ ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรี สามารถถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาได้มากกว่าผู้สูงอายุที่ มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือ ไม่ได้เรียน และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการ ถ่ายทอดกับรายได้ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P=0.034$) แสดงว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้ มีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม และสามารถถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาให้กับคนในชุมชนได้ รวมทั้ง การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหน้าที่ในชมรม กับวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P=0.002$) แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งหน้าที่ในชมรม มีความสัมพันธ์ต่อวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ อาจเป็นเพราะการคัดเลือกผู้ที่มาเป็นประธานหรือกรรมการ จะต้องเลือกบุคคลที่มีความรู้ ภูมิปัญญามารับบริหารงานของชมรม ดังนั้น ตำแหน่งหน้าที่ของผู้สูงอายุจึงมีผลต่อการวิธีการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

3. การใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

การใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อบริหารงานของชมรมในเครือข่าย ไม่ใช่การใช้ ภูมิปัญญาโดยตรงตามประเภทของสาขาภูมิปัญญาที่กำหนด แต่เป็นการเป็นใช้ความรู้ ความชำนาญ และทักษะของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมเพื่อการบริหารงานในชมรมผู้สูงอายุ โดย แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการสร้าง ความสัมพันธ์เครือข่าย โดยผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุได้มีการนำภูมิปัญญามาใช้เพื่อการจัด กิจกรรมของชมรม ดังนี้

การใช้ภูมิปัญญาด้านการบริหารจัดการ ส่วนใหญ่เป็นการใช้ความรู้เพื่อการ ประชาสัมพันธ์ โดยประชาสัมพันธ์ข่าวที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและชุมชน ประชาสัมพันธ์เชิญชวน

ทำกิจกรรมร่วมกัน ส่วนในด้านการใช้ความรู้เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำการดำเนินงานในชมรม ผู้สูงอายุและชุมชน มีอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ซึ่งมีความใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และ วรณลักษณ์ เมียนเกิด (2548, น. 111-113) พบว่า ประธานและเลขานุการสาขา สภาฯ มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาและอุดมการณ์สูง แต่ความรู้เรื่องอำนาจหน้าที่ และการเป็น ตัวแทน การประสานงาน กับการดำเนินงานส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้ จากการที่ผู้สูงอายุของ ชมรมผู้สูงอายุในเครือข่ายสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ มีความรู้ด้านการบริหารจัดการค่อนข้าง น้อย อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุของชมรมผู้สูงอายุขาดทักษะและความรู้ในด้านการบริหารจัดการ ของชมรม

การใช้ภูมิปัญญาด้านจัดกิจกรรมของชมรม ส่วนใหญ่เป็นการใช้เพื่อจัดกิจกรรมงาน ตามประเพณี/วันสำคัญทางศาสนา เช่น การทำบุญวันเข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุของชมรม มีความรู้ภูมิปัญญาในสาขาศาสนาและประเพณี จึงทำให้มี การใช้ความรู้ในด้านนี้ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรรณิกา เจริญลักษณ์ (2545, น. 102-104) และ พรรณธิดา บุญพิทักษ์ (2548, น. 131-132) พบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุ ปฏิบัติคือ การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในโอกาสวันสำคัญต่างๆ และชมรมผู้สูงอายุยังมีการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาด้านพุทธศาสนามากที่สุด

การใช้ภูมิปัญญาด้านการสร้างความสัมพันธ์เครือข่าย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะสร้าง ความสัมพันธ์กับเครือข่าย ด้วยการประสานงานกับองค์กรต่างๆ ในชุมชน ทั้งในเรื่องของการ ขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์วิทยากร การเข้าร่วมกับองค์กรต่างๆ เป็นวิทยากรบรรยายให้กับ องค์กรต่างๆ การเยี่ยมเยียนระหว่างชมรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรรณธิดา บุญพิทักษ์ (2548, น. 131-132) พบว่า ลักษณะเครือข่ายของชมรมผู้สูงอายุมีการติดต่อกับทั้ง องค์กรภายนอกและการติดต่อกับชมรมผู้สูงอายุอื่นๆ ภายในจังหวัด

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการใช้ภูมิปัญญากับระดับการศึกษา และ อายุก่อนเกษียณ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P=0.000$) และ ($P=0.002$) ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการทำกิจกรรมทางสังคม ซึ่งจะ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต และมีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Robert Havighurst (สุรกุล เจนอบรม, 2541, น. 40) พบว่า การ เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ถือเป็นบทบาทใหม่ที่เข้ามาทดแทนบทบาททางสังคมเดิมที่ ต้องสูญเสียไป โดยทฤษฎีกิจกรรมเชื่อว่า กิจกรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากการที่

ผู้สูงอายุจะมีทัศนคติต่อการดำเนินชีวิตดีเพียงใด เป็นผลมาจากการได้มีโอกาสเข้าไปสังสรรค์และ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

4. ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ

เป็นการศึกษาถึงความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุของชมรมผู้สูงอายุ หมายถึง สิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการให้ชมรม องค์การภาครัฐ และเอกชน เข้ามาส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการบริหารจัดการองค์ความรู้ ด้านระบบการเรียนรู้การผลิตเพื่อเพิ่มคุณค่าของ ภูมิปัญญา ด้านการส่งเสริมศักยภาพและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุ ความต้องการ ส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการองค์ความรู้ ระบบการเรียนรู้การผลิตเพื่อเพิ่มคุณค่าภูมิปัญญา และการส่งเสริม ศักยภาพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุ ผลการศึกษา ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการองค์ความรู้ ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ต้องการให้ชมรมผู้สูงอายุ เข้า มามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรม และต้องการ เผยแพร่ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาต่อไป อาจเป็นเพราะ ชมรมผู้สูงอายุ ไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของสภาพแวดล้อม และการจัดกิจกรรม จึงทำให้ ผู้สูงอายุมีความต้องการให้ชมรมเข้ามาปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและสามารถ ดำเนินการจัดกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาของผู้สูงอายุได้

ด้านระบบการเรียนรู้การผลิตเพื่อเพิ่มคุณค่าของภูมิปัญญา ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ ต้องการ ให้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาที่สามารถนำไปผลิตสินค้าเพื่อสร้างรายได้ ต้องการให้สนับสนุน ด้านวิชาการ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์และยกระดับภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ ประสิทธิ์ ลีระพันธ์ และ เพ็ญประภา ศิริโรจน์ (<http://hpc9.anamai.moph.go.th/html/kpr/KPR4/networkelder.doc>, 2551) พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการสนับสนุนด้านเงินทุน สวัสดิการ ต้องการการสนับสนุนด้านวิชาการความรู้ต่างๆ และการบริหารจัดการองค์กร

ด้านการส่งเสริมศักยภาพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ต้องการให้ชมรมผู้สูงอายุ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมเพื่อถ่ายทอด ภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรรณิกา เจริญลักษณ์ (2545, น. 104) พบว่า ควร ที่จะดำเนินการจัดสร้างเครือข่ายของชมรมผู้สูงอายุได้มีการช่วยเหลือกัน ผู้สูงอายุเห็นด้วยกับการ ที่จะมีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเกิด

ความภาคภูมิใจในตนเอง ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้แก่เด็ก ควรส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุที่จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ในด้านต่างๆ และควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนหรือสังคม

สรุปโดยรวม ความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ด้านการบริหารจัดการองค์ความรู้ ด้านระบบการเรียนรู้การผลิตเพื่อเพิ่มคุณค่าของภูมิปัญญา ด้านการส่งเสริมศักยภาพ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน

5. การทดสอบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนเกษียณอายุ รายได้ปัจจุบัน และตำแหน่งหน้าที่ในชมรมกับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เมื่อทำการทดสอบ (t-test) ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนเกษียณ และตำแหน่งหน้าที่ในชมรม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่ข้อมูลด้านอายุ และรายได้ปัจจุบัน พบว่า อายุ กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของชมรมผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P=0.005$) และรายได้กับความต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาของชมรมผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P=0.039$) แสดงให้เห็นว่า อายุและรายได้ของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ต่อความต้องการส่งเสริม ภูมิปัญญาผู้สูงอายุของชมรมผู้สูงอายุ